

Jable ali Jablje?

Bolj ali manj po naključju sem naletel na spletno stran Gradu Jablje. Kot lahko tam preberemo, imata danes v gradu sedež ustanovi Center za evropsko prihodnost in Forum slovanskih kultur, poleg tega pa še Sektor za načrtovanje politik in raziskave ministrstva za zunanje zadeve. Grad služi tudi za protokolarne zadeve, prireditve, sprejeme, seminarje, poroke. V oči mi je padlo zapisovanje uradnega imena brez črke j v izglasju: Jable.

Ime gradu Jablje je bilo v ume-tnostnozgodovinski in drugi strokovni literaturi, na primer v *Enciklopediji Slovenije* in v *Atlasu Slovenije*, že standardizirano v *Jablje*. To je deloma videti tudi iz besedil na spletni strani gradu *Jablje*, saj se v strokovnih opisih pojavlja standardizirana oblika, medtem ko se v naslovih in v uradnem imenu vztrajno forsira oblika *Jable*.

Zakaj je prav *Jablje* in ne *Jable*? Zato, ker slovenski pravopis že od 19. stol. dalje, torej odkar obstaja, zahteva poknjizenje narečnega izgovora tudi v zemljepisnih imenih. Tako kot pišemo *Cerklje* (< **Cerkljane*) in ne *Cerkle*, *Replje* in ne *Reple*, *Repnje* in ne *Repne*, *Radomlje* in ne *Radomle*, *Dobravlje* in ne *Dobravlje*, *Trbovlje* in ne *Trbovle*, tako pišemo tudi *Jablje* in ne *Jable*.

Ime *Jablje* je po mnenju **F. Bezlaja** (gl. *Etimološki slovar slovenskega jezika I*, Ljubljana 1976, str. 215, geslo *jablana*) nastalo iz nekoč daljše oblike **Jabljane*, kar je prvotno pomenilo »prebivalci območja, kjer rastejo jablane« (staro narečno pomenovanje za jablano je *jabel* ali *jablo*). Nemška oblika imena je *Habach*, ki pa ima, tako kot tudi slovenska oblika *Jablje*, svojo zgodovino. Historični zapisi za srednji vek namreč razodevajo, da se je nemško ime prvotno glasilo *Hagbach* (več zapisov med 1303 in 1346), zapisano (med 1321 in 1326) tudi kot *Hagwach*, 1348 že *Hawach* in 1435 prvič *Habach*. Ime *Hagbach* pomeni »potok, zaraščen z grmičevjem« (v Avstriji najdemo tudi imena *Hagberg*, *Hagleiten* ipd.). **Valvasor** v *Slavi* 1689 poleg nemške oblike *Habach* navaja tudi slovensko (»kranj-

Obnovljeni grad Jablje danes. Foto Marko Feist

sko») oblika *Ablah*, ki po njegovem izhaja iz nemške, le da on *Habach* naivno izvaja iz *Habicht* »jastreb«. Pri tem omeni tudi, da tik pod gradom iz skale izvira ljubek studenec, nedaleč stran pa teče voda, ki se ji pravi *Pšata* (*Beyscheid*). (Podatke iz Valvasorja mi je prijazno posredoval kolega **dr. P. Weiss**.) **Florjančič** zemljevid Kranjske iz leta. 1744 pozna samo obliko *Habach*. Na jožefinskem vojaškem zemljevidu (ok. 1780) spet najdemo poleg nemške *Habach* tudi slovensko obliko *Abloch*. Na franciscejskem katastrskem zemljevidu iz leta 1825 (k.o. Loka pri Mengšu) ponovno zasledimo obliko *Habach*, na reambuliranem katastru iz leta 1868 (ki zemljepisna imena že piše v slovenskem

jeziku) pa *Hablah*. Težko bi pritrdili Valvasorju, ki izvaja slovensko *Ablah* iz nemškega *Habach*. To bi pomenilo, da je slovensko prebivalstvo najprej samo glasovno prilagajalo nemško ime svojemu izgovoru (za prehod *h > j* **Ramovš** 1924 navaja *jerperge* iz srvnem. *herberge*), nato pa še v pomenskem pogledu, naslanjajoč se na slovensko osnovo *jabel* »jablana«. Oblika *Jablah* bi bila v tem primeru dojeta kot mestnik od množinskega imena *Jable*. Zdi se vendarle bolj verjetno, da je slovensko ime *Jablje* nastalo neodvisno od nemškega na način, kot ga razlaga F. Bezlaj. Če bi *Ablah* nastal iz *Habach*, bi namreč težko razložili, od kod se je nenadoma pojavil *-l-*. Nemški zapis *Ablach* za *Jablje* pa je

skladen z nemškimi pisnimi navadami oziroma slovensko-nemškimi glasovnimi substitucijami, prim. nem. *Assling* za *Jesenice* ali na Štajerskem *Aflenz* za **Jablanica*. Ostaja pa vendarle vprašanje, zakaj je Valvasor slovensko ime – *Ablah* – po nemški maniri navedel v mestniku in brez vzglasnega *-j-*.

Naj bo etimologija slovenskega imena gradu takšna ali drugačna, se ime uvršča v skupino množinskih imen s pripono *-je > -jane*, kot so *Duplje*, *Vogljje*, *Čeplje* ipd. Oblika *Jable* zato ostaja le narečna, že standardizirana oblika *Jablje* pa edina primerna.

MAG. SILVO TORKAR, Inštitut za slovenski jezik F. Ramovša ZRC SAZU